

Enligt sändlista

Överklagan över detta beslut har inte kommit in till länsstyrelsen. 03 1030 *fw*

**Beslut om ändring av gränser och föreskrifter för
Finnhamns naturreservat, Österåkers kommun**
(2 bilagor)

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Namn	Finnhamns naturreservat
Objektnummer	0102180
Kommun	Österåker
Socken	Österåker
Fastigheter	Finnhamn 2:1, Ingmarsö 1:24 och Husarö 1:48
Lägesbeskrivning	Finnhamn ligger drygt 5 km NNV om Möja
Fastighetskartan	109 93, 109 94, 109 95, 119 04 och 119 05
Terrängkartan	11J SV, 11J SO, 10J NV och 10J NO
Area	684 hektar
Därav landarea	184 hektar
Markägare	Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län
Förvaltare	Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 och 7 §§ miljöbalken (1998:808) beslutar Länsstyrelsen att ersätta den tidigare avgränsningen av Finnhamns naturreservat med de gränser som redovisas på bifogad karta, bilaga 1A. De fastigheter som särskilt markerats på kartan (Husarö 5:1, Husarö 1:18 samt samfälligheten på ön omedelbart öster om Fjärdholmen) ingår inte i reservatet.

Länsstyrelsen beslutar vidare att ändra punkterna C7 och C8 i de för reservatet meddelade föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ovan nämnda lag.

Föreliggande beslut ersätter Länsstyrelsens tidigare beslut från den 11 december 2000 om bildande av Finnhamns naturreservat, vilket upphör att gälla.

Syfte med reservatet

Syftet med reservatet ska vara att bevara ett skärgårdsområde av stor betydelse för friluftslivet. Naturreservatet är mycket attraktivt för dagsutflykter och ger rika möjligheter till friluftsliv. Syftet ska också vara att bevara och stärka den biologiska mångfalden inom delar av de skogsområden som är i huvudsak opåverkade av större skogliga åtgärder samt att restaurera och bevara delar av det historiska odlingslandskapet på Stora Jolpan, Idholmen och Särsö.

Syftet uppnås genom att

- områdets skogsområden bevaras som attraktiva skogsmiljöer för friluftslivet
- förutsättningarna för friluftslivet bevaras
- odlingsmarkerna på Idholmen och Särsö restaureras och hävdas genom åkerbruk, bete eller slätter
- skogsbrynen mellan öppen mark och skogsmark inte växer igen med sly och granar
- skogarna på Lilla Jolpan, Skarp-Idholmen, Fjärdholmen, Söder Långholm och Korsholmen bevaras för fri utveckling
- uthyrningsstugorna och vandrarhemsbyggnadernas karaktär bevaras exteriört
- områdets anläggningar hålls i gott skick och att eventuella kompletteringar sker på ett sådant sätt så att förutsättningarna för de befintliga natur- och kulturvärdena inte påverkas negativt

Reservatsföreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken och 22 § i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap.5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområde

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att

1. avverka eller utföra annan skoglig åtgärd inom skötselområde 10, 11, 12 samt 13 a och 13 b, se bilaga 2 till skötselplanen
2. ta bort eller bearbeta dött vindfälle inom skötselområden enligt punkten 1 ovan,
3. bedriva täkt eller annan verksamhet som väsentligen kan förändra områdets topografi eller hydrologi, som att gräva, spränga, dika, schakta, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
4. uppföra telemast eller vindkraftverk,
3. kalka, använda kemiska bekämpningsmedel eller gödselmedel i skogsmarken,
4. införa för området främmande växt- eller djurart,

Utöver vad som angivits ovan är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

5. dra fram mark-, vatten- eller luftledning,
6. anlägga väg, stig eller rastplats eller annan anordning för friluftslivet,
7. muddra,
8. uppföra helt ny byggnad eller anläggning utanför zon A (delar av Idholmen och Stora Jolpan) se bilaga 1A,
9. upplåta mark för fasta tältbottnar närmare än ca 50 meter från strandlinjen,
10. anlägga tält- eller lägerplats utanför zon A se bilaga 1A,
11. anordna upplag annat än vad som behövs för reservatets skötsel.

Föreskrifterna skall inte utgöra hinder mot åtgärder som är nödvändiga i samband med områdets skötsel och som anges i bifogad skötselplan.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av reservatsskyltar, vägvisare och övriga upplysningsskyltar,
2. röjning eller gallring eller andra åtgärder som framgår av fastställd skötselplan.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att

1. förstöra eller skada berg, jord eller sten genom att borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller liknande,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar eller ta bort vedlevande svampar,
3. störa djurlivet (t.ex. genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur),
4. medföra okopplad hund,
5. elda annat än på anvisad plats,
6. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
7. på land framföra motordrivet fordon, annat än på anvisade vägar enligt karta (bilaga 1B),
8. på Idholmen, Stora och Lilla Jolpan tälta på annat än anvisad plats. På övriga platser gäller förbud att tälta längre än två dygn i följd,
9. för längre tid än två dygn i följd förankra båt vid samma strand,
10. landa med luftfarkost annat än på anvisad plats,
11. på ett för andra störande sätt använda musikanläggning eller musikinstrument t.ex. genom hög volym.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna ska träda i kraft tre veckor efter den dag då författningen utkommit tryckt i länets författningssamling, varvid föreskrifterna i Länsstyrelsens beslut den 11 december 2000 (Stockholms läns författningssamling 2000:208) upphör att gälla.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställde Länsstyrelsen den 11 december 2000 en skötselplan med mål, riktlinjer och åtgärder för skötsel och förvaltning av Finnhamns naturreservat. Denna skötselplan ska tills vidare gälla med reservation för de förändringar som föreliggande beslut innebär.

I enlighet med 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. är Skärgårdsstiftelsen förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Allmän beskrivning av naturreservatet

Finnhamns naturreservat är beläget i mellanskärgården bland de yttre öarna utanför Ljusterö, norr om Möja. Finnhamn består av två stora öar, Stora Jolpan och Idholmen. Till markinnehavet hör även delar av Söder-Långholm, Särso och Fjärdholm samt Lilla Lövsjär, Östra halsholmen, Tistronkobbarna och Vikskobben. Den totala landarealen uppgår till cirka 184 hektar och utgörs till stora delar av hållmarker.

Området består av delar av två skärgårdsbyar, Husarö och Ingmarsö vilka har varit bebodda sedan medeltid. På öarna har bedrivits jordbruk i form av åkerbruk och boskapsskötsel. Fiske har dock varit av största betydelse för befolkningen för näringsfånget. Husarö blev officiell lotsplats år 1740. Lotsverksamheten var också en typisk näring i skärgården. Namnet Finnhamn kommer från den tid då finska skutor på väg till och från Stockholm ankrade upp här. Det stora huset på Finnhamn (vandrarhemmet) byggdes som sommarnöje av en kolhandlare Rönström 1912. Huset ritades av arkitekt Ernst Stenhammar. 1943 köptes området av Stockholms stad, vilket då blev det första "rekreationsreservatet" som staden enligt planerna skulle rädda undan den privata exploateringen. Sommarnöjet användes då som pensionat. Från 1998 har området ägts av Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län.

Idholmen domineras av tre höjdparter med mellanliggande odlingsmarker. Stora Jolpan, som ligger söder om Idholmen, domineras av två höjdryggar, en i sydväst och en på öns östra del. Hållmarkerna är särskilt välutvecklade runt vandrarhemmet. I låglänt terräng finns näringsrika och kalkpåverkade jordar,

som varit äng eller åker under lång tid. Söder-Långholm utgörs nästan helt av hällmarkstallskog och hällmarker med högsta punkten drygt 20 meter över havet. Centrala delarna av Särso består delvis av odlingsmarker runt Ladviken och hällmarker runt Utsiktsberget, som även det är 20 meter högt. Fjärdholm är bevuxen med gles blandskog utan större hällmarker. Lilla Lövsjär, Östra halsholmen, Tistronkobbarna och Vikskobben är bevuxna med lövskog och blandskog.

I brynen mot de öppna markerna på öarna finns lövrika lundartade miljöer. Ek förekommer rikligt och hassel förekommer spritt och bildar på sina ställen snår. Den lundartade vegetationen har i stor utsträckning sitt ursprung i gamla ängsmarker. Idag återfinns här typiska lundväxter som spenört, vårärt och tandrot. På flera ställen kan också orkidén svärdsyssla påträffas. Ädellövträden, främst ekarna i öppnare lägen, hyser en artrik lavflora.

Den i övrigt mestadels fattiga vegetationen utgörs till stor del av hällmarkstallskog. Stora trädfria hällar finns också. Inslaget av död ved på de glesa och solexponerade hällarna är en värdefull miljö för många vedinsekter däribland flera ovanliga skalbaggsarter. I lägre terrängpartier finns granskog som ofta är rikt lövuppblandad med inslag av lundvegetation.

Idholmen, Stora och Lilla Jolpan hörde under tidig medeltid till Ingmarsö by. Byns ängs- och betesmark fanns på dessa öar, främst Idholmen och Stora Jolpan. På kartor som upprättats vid sekelskiftet framgår att Stora Jolpan då bebyggts med en gård. En stor del av den tidigare ängsmarken hade odlats upp och användes som åkermark. På övriga ängsöar hade ängsbruket upphört helt. Utmarkens (betesmarkens) utbredning och användning var sannolikt densamma vid sekelskiftet som under medeltiden.

Särso var Husarö bys ängsö. Namnet Ladviken anger att det fanns en lada här. Sannolikt användes utmarken som betesmark. Rester av stenmurar antyder att djuren betade på ön innan slåttern. Vid sekelskiftet hade det som tidigare varit ängsmark odlats upp till åker och en stor del av odlingsmarken användes till jordgubbsodling. De öppna ytorna är koncentrerade till en större sammanhängande enhet men med naturgivna former och flera mindre åkerholmar. På kartor från slutet av 1800-talet framgår att det då fanns tre gårdar på Särso.

Merparten av de öppna markerna slås numera som vall och på Idholmen har ett litet skärgårdsjordbruk med betesdjur nyligen etablerats.

Finnhamns naturreservat har mycket höga värden för friluftslivet. Finnhamn är en väl använd ankoringsplats för båtfolk på väg mellan Stockholm och skärgården och under högsäsong kan det finnas upp till 600 båtar per dygn i naturhamnarna. En mycket väl skyddad hamn är Djupfladen söder om Idholmen. Öarna är också mycket välbesökta av dagsresenärer som reser med Waxholmsbolagets båtar.

På den mindre ön, Idholmen, finns en stugby med 32 uthyrningsstugor. Vid Mjölkvallen på västra Idholmen finns en av öns badplatser. På stora Jolpan ligger ett av Svenska turistföreningens vandrarhem med ca 80 bäddar. Dessutom finns en tältplats på södra delen av Stora Jolpan. Vid Skutviken i norr ligger en gästbrygga. På nordöstra udden finns ångbåtsbryggan och nära den en restaurang och en handelsbod. I Jolpsundet respektive Badviken i norr finns badplatser och vid den sistnämnda även en bastu. Spritt på öarna finns ett antal toaletter och sopmajor för besökare.

Under den period som Stockholms stad ägde marken bedrevs barnkoloni med seglarläger på Stora Jolpan. Koloniverksamheten upphörde för flera år sedan och nu används dessa byggnader även de som uthyrningsstugor och vandrarhem.

Ärendets beredning

Området ägdes fram till och med 1997 av Stockholms stad. Staden överlät stora delar av sitt markinnehav till Skärgårdsstiftelsen efter förslag från Landstinget och Stockholms stad. I samband med överlåtelsen ombildades Stiftelsen Stockholms Skärgård till Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län. Finnhamn med omgivande öar och tillhörande vattenområde tillhör ett av de områden som ingick i överlåtelsen.

Länsstyrelsen beslutade den 11 december 2000 om bildande av Finnhamns naturreservat. Beslutet vann laga kraft den 11 januari 2001. Det har därefter framkommit att underlaget för fastställande av naturreservatets gränser varit felaktigt. Därmed har samtliga som har andel i fiskelotter i naturreservatets vattenområde inte hörts. Länsstyrelsen finner att det finns synnerliga skäl att med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken upphäva tidigare beslut och ersätta det med ett nytt med ändrade reservatsgränser. Länsstyrelsen beslutar även att göra smärre korrigeringar i ordningsföreskrifterna, punkterna C7 och C8, som meddelats enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. Naturreservatets namn, övriga föreskrifter, skötselplan och skötselåtgärder ändras inte från det tidigare beslutet.

Förslaget har, genom kungörelsedelgivning med annonsering i dagspressen den 20 augusti 2003, remitterats till berörda sakägare för yttrande.

Länsstyrelsens bedömning

Finnhamns naturreservat ligger inom det geografiskt avgränsade kust- och skärgårdsområdet som med hänsyn till natur- och kulturvärdena i sin helhet är av riksintresse enligt 4 kap 1 och 2 §§ miljöbalken. Naturreservatet är också utpekad som riksintresse för naturvården och friluftslivet med stöd av hushållningsbestämmelserna i miljöbalken.

I kommunens översiktsplan, antagen den 17 december 1990, anges att de områden som utpekats som riksintresse för naturvård och friluftsliv skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Vidare anges att öarnas karaktär och markanvändning i huvudsak bör bevaras intakt.

Länstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Länstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående naturvärden finns skäl för förordnande om ett naturreservat med reglerande föreskrifter och fastställd skötselplan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 3.

Beslut i detta ärende har fattats av länsöverdirektör Bo Hansson. Vid ärendets slutliga handläggning har också deltagit miljö- och planeringsdirektör Lars Nyberg, naturvårdschef Anders Nylén, länsarkitekt Carl-Gustaf Hagander, länsassessor Charlotte Fornwall, samt miljöhandläggare Mattias Jansson, föredragande.

Bo Hansson

Mattias Jansson

Bilagor

- 1A. Karta över Finnhamns naturreservat
- 1B. Karta över vägar för motorfordonstrafik inom naturreservatet
2. Hur man överklagar

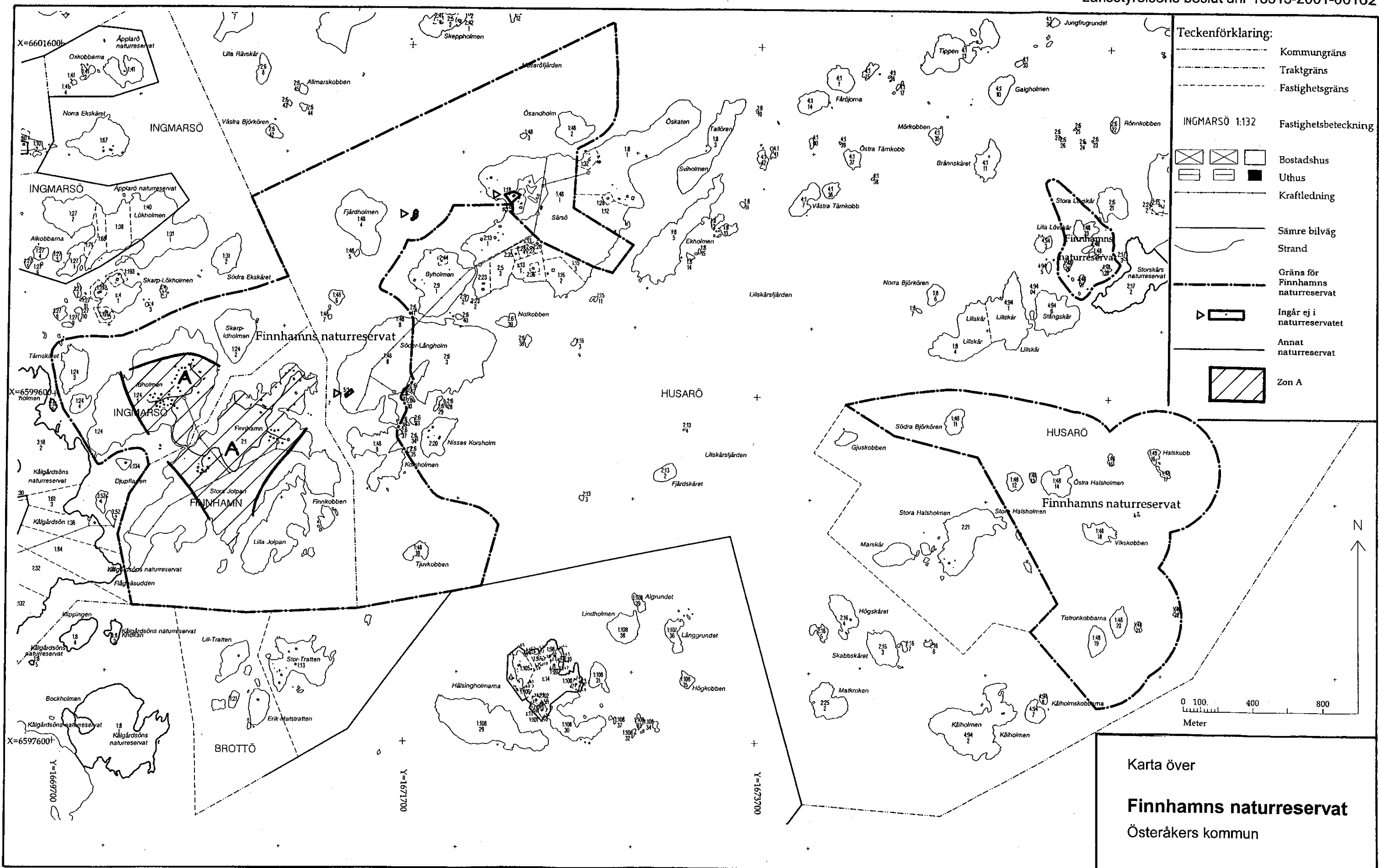

Sändlista

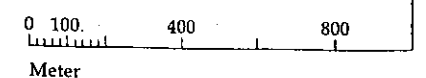
Sändlistan är borttagen i denna version
eftersom den innehåller personuppgifter.

Teckenförklaring:

- Kommungräns
- Traktgräns
- Fastighetsgräns
- INGMARSÖ 1:132
- Fastighetsbeteckning
- Bostadshus
- Uthus
- Kraftledning
- Sämre bilväg
- Strand
- Gräns för Finnhamns naturreservat
- Ingår ej i naturreservatet
- Annat naturreservat
- Zon A

Karta över
Finnhamns naturreservat
Österåkers kommun

X=6601600
X=6599600
X=6597600
Y=1669700
Y=1671700
Y=1673700

